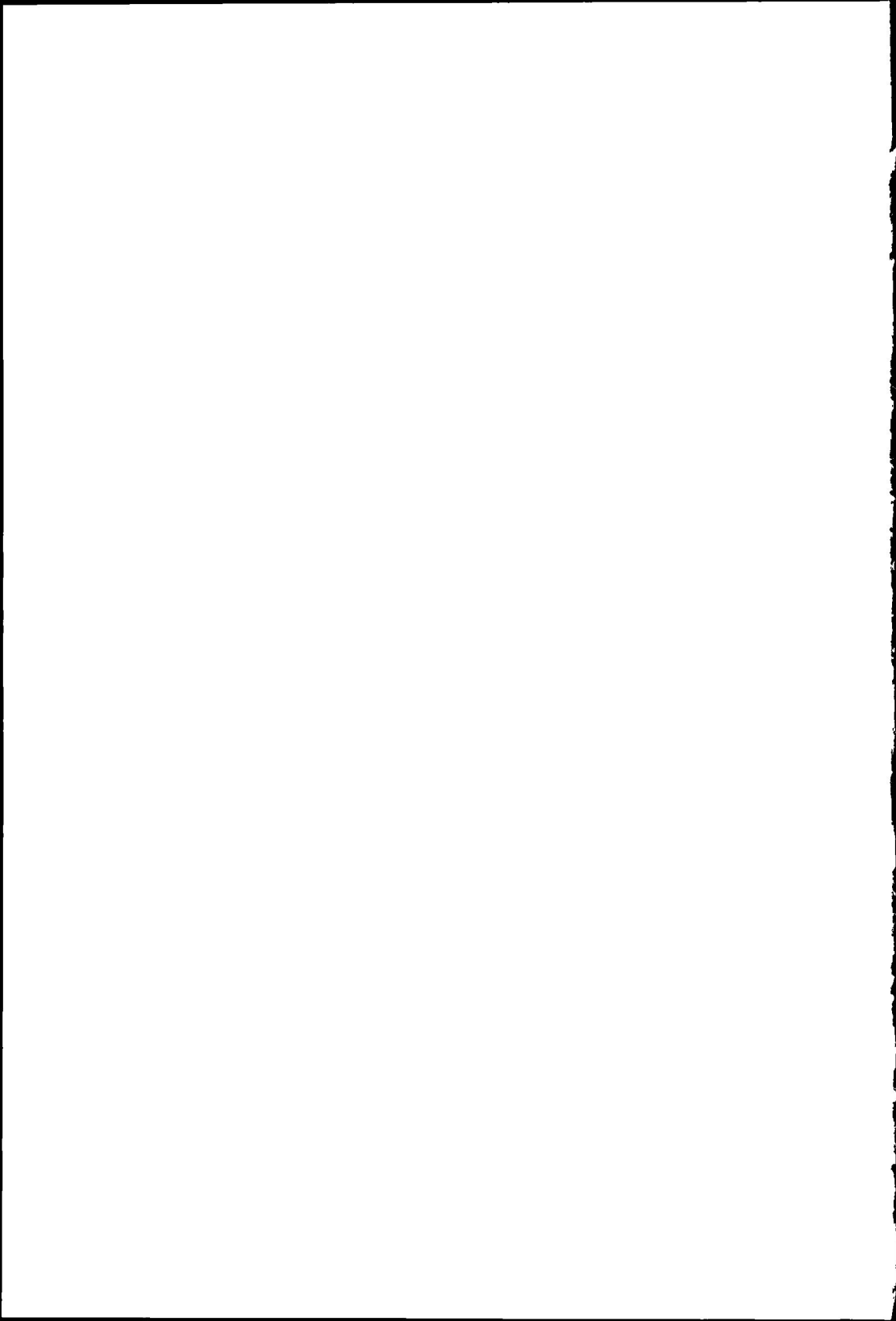


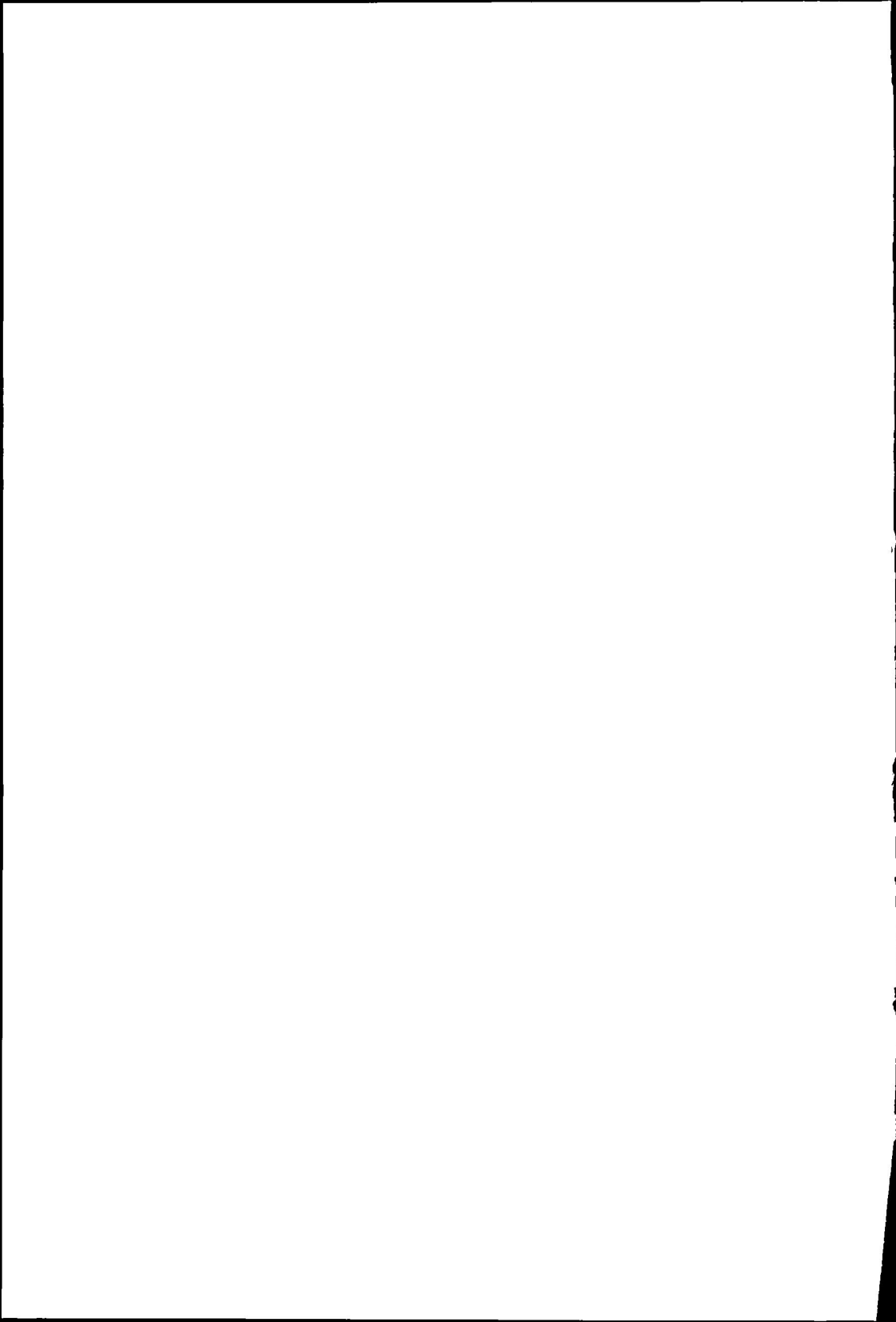


Sønderjyske årbøger
2001





Sønderjyske årbøger
2001



Sønderjyske årbøger

2001

Redaktion:
Lars N. Henningsen



Historisk Samfund for Sønderjylland

Skrift: Palatino
Tryk: P.J.Schmidt Grafisk produktion, Vojens
Bogbinder: J.P.Møller, Haderslev
ISSN 0106-4452

Forsidebillede:

Sønderborg Marie kirkes bogskab fra 1629. Skabet findes i dag i Museet på Sønderborg Slot. Om kirken og skabet kan læses i Günther Weitlings artikel inde i årbogen. Foto: Hans Arne Hansen, Museet på Sønderborg Slot.

Bagsidebillede:

Udsnit af tegneren Leif Gr. Thomsens forside til *Æ Rummelpot 2000*. Tegningen hentyder til grænsekontrollens bortfald ved Schengen-aftalens ikrafttræden 25. marts 2001. Om udvalgte sider af grænsekontrollens historie kan der læses mere i Lars N. Henningsens artikel inde i årbogen.

Indhold

Artikler

Et tema i tiden: Grænsen – det grænseoverskridende – en fælles identitet?	7
<i>Kresten Philipsen</i> : Den sønderjyske historie og nutidens politik	9
<i>Lars N. Henningsen</i> : Grænsen i mindretals- og Schengen-perspektiv	15
<i>Jarvin Mellemsgaard</i> : Var en grænseændring mulig i 1946?	49
<i>Günter Weitling</i> : Sct. Marie kirke i Sønderborg	85
<i>Hans Rühmann</i> : Skibsklokken fra »Die Perle« af Flensborg	115
<i>Søren Sørensen</i> : Sønderjyder i Finlands indbyrdeskrig	127
<i>Anton Marckmann</i> : Sønderjyske krigsinvalider fra 1. Verdenskrig	143
<i>René Rasmussen</i> : Oberst S. B. Paludan-Müller og samarbejdspoli- tikken august 1943	181
<i>Kaj Sørensen</i> : Rektor A. Egeberg Jensen – en sønderjysk skole- mand	221
<i>Hans Schultz Hansen</i> : Arkiver fra hertugdømmerne Slesvig og Holsten	243
Forfatterliste	254

Anmeldelser

Arkivfortegnelser: Tønder amt – Tønder kreds (ved <i>Lars N. Henningsen</i>)	255
Søren Balle og Niels Geert Bolwig: Christian III's Rentemester- regnskaber (ved <i>Lars N. Henningsen</i>)	256
Per Ethelberg m.fl.: Det Sønderjyske Landbrugs historie. Sten- og bronzealder (ved <i>Steen Wulff Andersen</i>)	258
Kim Furdal: Fra preussiske landkommuner til danske sogne- kommuner (ved <i>Annette Østergaard Schultz</i>)	261
Jørgen Hornemann: Danmarks statsmand. A.P. Bernstorff og hans samtid – Eckhardt Opitz: Die Bernstorffs (ved <i>Lars N. Henningsen</i>)	265

Axel Johnsen og Henrik Mehl (red.): Århundredets genstande (ved <i>Jørn Buch</i>)	267
Bert Kelm: Rømø, et vesterhavspræget samfund bind II. Ejen- domme i Juvre ejerlav (ved <i>Inger Lauridsen</i>)	270
K.-J. Lorenzen-Schmidt og Ortwin Pelc (udg.): Schleswig- Holstein Lexikon (ved <i>Lars N. Henningsen</i>)	273
Thomas Lyngby: Den sentimentale patriotisme (ved <i>Lars N. Henningsen</i>)	274
Erik Møller Nielsen: Fra klamp til konstruktion (ved <i>Hanne Poulsen</i>)	276
Sebastian Olden-Jørgensen: Kun navnet er tilbage – en biografi om Peter Griffenfeld (ved <i>Lars N. Henningsen</i>)	280
Karen Margrethe Pedersen: Dansk sprog i Sydslesvig 1-2 (ved <i>Inge Lise Pedersen</i>)	282
Claus Riecken: Nordfriesische Sprachforschung im 19. Jahrhun- dert (ved <i>Gerret Schlaber</i>)	285
Ingrid Riese (udg.): Erinnerungen aus den 20er bis 50er Jahren (ved <i>Lars N. Henningsen</i>)	285
Ulrich Schulte-Wülwer: Künstlerkolonie am Nordufer der Flensburger Förde (ved <i>Jakob Gormsen</i>)	288
Thomas Steensen (udg.): Das große Nordfrieslandbuch (ved <i>Gerret Schlaber</i>)	291
Thomas Steensen (udg.): Bredstedt. Stadt in der Mitte Nord- frieslands (ved <i>Gerret Schlaber</i>)	294
Henning Unverhau: Gesang, Feste und Politik (ved <i>Inge Adriansen</i>)	295
Stine Wiell: Kampen om oldtiden (ved <i>Axel Johnsen</i>)	299
Arkiver, museer og forskningsinstitutioner	303
Fra den lokalhistoriske arbejdsmark	329
Historisk Samfund for Sønderjylland	329
Andre landsdelsdækkende foreninger	339
Lokalhistoriske foreninger og arkiver	342
Oversigt over årsskrifter og periodica	365
Historisk Samfund for Sønderjylland, styrelse, amtsstyrelse og regnskab 2000	371
<i>Nyt legat for slægtsforskning</i>	376

Grænsen

– det grænseoverskridende – en fælles identitet?

Historien står aldrig stille – ej heller i grænselandet. Nyt er under udvikling og gammelt er under forandring. Midt i al denne bevægelse er »grænsen« uforanderligt et tema frem for andre – men hele tiden med nyt indhold.

I de seneste år har »det grænseoverskridende samarbejde« påkaldt sig megen opmærksomhed. Talen går ikke blot på samarbejde af praktisk art. Oftere og oftere nævnes et behov for at udvikle en »fælles identitet i regionen«. Først når det lykkes at udvikle denne fælles identitet ydes der den grænseoverskridende udfordring retfærdighed, udtalte præsidenten for Slesvig-Holstens landdag og amtsborgmester Carl Holst i juni 2001, da de indbød til den fjerde grænselandskongres. Den mulige fælles identitet påkaldes ved utallige lejligheder – f.eks. som motiv for renoveringsarbejder ved Danevirke (se denne årbog s. 328) eller som del af tankegangen bag en stor fællesudstilling mellem Museet på Sønderborg Slot og Landsmuseet på Gottorp Slot i Slesvig (se denne årbog s. 267-270). Den blev også påkaldt, da tidligere amtsborgmester Kresten Philipsen og tidl. Europaminister Gerd Walter den 14. juni 2001 fik tildelt »Grænselandsprisen 2001«.

»Den fælles identitet i vor region« bliver således hyppigt omtalt i politikens bonede saloner. I Historisk Samfund for Sønderjylland må vi spørge: Er dette en tale, som har ægte rod i landsdelens historie, eller er det en tale motiveret af konkrete politiske krav af meget nutidig art? Vi tror mest det sidste, og holder os til et jordnært praktisk samarbejde og fra de store ord (se årsberetningen s. 329-331).

I alle tilfælde er der dog grund til at lægge mærke til den nævnte tale i tiden. Den er et interessant fænomen, som fortjener opmærksomhed.

De tre første artikler i Sønderjyske Årbøger 2001 tager udgangspunkt i netop denne grænseproblematik.

Den første artikel har samtidshistorisk karakter. Det er tidligere amtsborgmester Kresten Philipsens tale til Historisk Samfunds medlemmer den 29. november 2000 – om historiens betydning for nuti-



Kresten Philipsen på landsarkivets talerstol ved Historisk Samfund for Sønderjyllands pressemøde den 29. november 2000. Emnet er »Den sønderjyske historie og nutidens politik«. Foto: Lars Salomonsen, Flensborg Avis.

dens politik. Temaerne »grænseoverskridende samarbejde« og forholdet dansk-tysk/mindretal-flertal ligger som en rød tråd i dette indlæg.

»Grænsen« er også baggrund for de næste to, mere traditionelle historiske artikler – om grænsen i Schengen- og mindretalsperspektiv og om en mulig grænseændring i 1946. På hver sit afgrænsede felt giver de perspektiv til vore dages politiske debat om samarbejde i grænselandet og fordele og ulemper ved den nu åbne grænse.